

II. ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

*Берзін П. С.,
доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри кримінального права
та криминології юридичного факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

УДК 340.134:343

ДЖЕРЕЛА КАРНОГО ЗАКОНОДАВСТВА АВСТРІЙСЬКОЇ ТА АВСТРО-УГОРСЬКОЇ ІМПЕРІЙ, ЩО ЗАСТОСОВУВАЛИСЬ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ

Стаття присвячена огляду законодавчих актів Австрійської імперії та Австро-Угорської імперії, які застосовувались на українських землях у різні періоди становлення державності. Автор аналізує найбільш важливі для сучасного кримінального права України положення цих законодавчих актів. Законодавчі акти поділяються у статті на дві групи. До першої групи відносяться ті, що є основними та утворюють так зване «основне карне право», а до другої – додаткові законодавчі акти, що включаються до складу «додаткового карного права».

Мета даної статті полягає у тому, щоб системно представити юридичні конструкції, які використовувались у законодавчих актах Австрійської імперії та Австро-Угорської імперії як джерела карного права.

Юридичні конструкції, про які йдеться вище, стосуються різних інститутів карного права Австрійської імперії та Австро-Угорської імперії: злочину, проступку, карної відповідальності, суб'єкта злочину, співучасті у злочині та ін. Обґрунтовується, що зміст таких юридичних конструкцій впливав на структуру зазначених законодавчих актів як джерел кримінального права. З урахуванням такої специфіки в статті звертається увага на структуру австрійського Карного уложення 1803 року та структуру цього акта в редакції 1852 року. Зокрема, визначається, що в Уложенні у редакції 1852 року діяння поділялись на три види: тяжкі злочини, менш тяжкі злочини та проступки. В окремих його нормах менш тяжкі злочини та проступки охоплювались поняттям «злочинне діяння».

У статті роз'яснюється, що у системі карного права Австрійської імперії та Австро-Угорської імперії існували «додаткові карні закони». Положення таких «додаткових» законів визначали специфічні різновиди караних діянь, що передбачались у Карному уложенні, та такі карані діяння, які цим Уложенням не передбачались (тобто додатково встановлювали види караних діянь, які в Карному уложенні прямо не закріплювались), а також встановлювали покарання за їх вчинення. «Додатковими» карними законами, що застосовувались на українських землях, вважались законодавчі акти, які називались «Імператорськими Патентами» та видавались австрійським імператором. Патенти не були кодифікованими актами.

У статті також визначаються особливості систем карного законодавства Австрійської імперії та Королівства Угорщина, а також зміст положень законодавчих актів, що входили до складу систем карного законодавства Австрійської імперії та Королівства Угорщина. Визначаються основні відмінності систем карного законодавства Австрійської імперії та Королівства Угорщина. Аналізується Карне уложення про тяжкі та менш тяжкі злочини, яке було прийняте у 1878 році, та окремі з прийнятих в Королівстві Угорщина законодавчих актів, які вважались «додатковими» карними законами та застосовувались на українських землях. Кодифікації такі «додаткові» закони не зазнавали.

Ключові слова: кримінальне право, право про покарання, Австрійська імперія, Королівство Угорщина, Австро-Угорська імперія, діяння, кодифікація.

Представлена стаття складається з двох частин. У першій частині аналізуються законодавчі акти, які застосовувались в Австрійській імперії, а у другій – законодавчі акти, які діяли в Австро-Угорській імперії. У цьому номері журналу би зосередимо увагу на першій частині.

І. Законодавчі акти, які застосовувались на українських землях, що входили до складу Австрійської імперії (1804–1867)

На українських землях, що входили до складу Австрійської імперії, застосовувались такі законодавчі акти, як Карне уложення 1803 року (нім. *Strafgesetzbuch*) і так звані «додаткові» (*Neben*) карні закони (*Gesetze strafrechtlichen*). Ці акти включались у систему карного законодавства (*Strafgesetzgebung*) Австрійської імперії.

У словосполученні «*Strafgesetzbuch*», яким позначається найменування названого законодавчого акта Австрійської імперії, певним чином поєднуються слова (терміни), пов'язані з карністю за вчинене діяння (*Handlung*), а саме: «*Straf*» (покарання), «*Gesetz*» (закон) і «*Buch*» (книга, кодекс; в окремих випадках, якщо говорити про нормативні акти, цей термін може означати «уложення», «зведення»). Враховуючи зміст цих слів, а також те, що положення цього законодавчого акта врегульовують «передумови караності»¹ за вчинене діяння,

його найменування можна перекласти українською як «Карне уложення», а найменування відповідної галузі права в Австрійській імперії – як «карне право» або «право про покарання». Залежно від цього найменування відповідної галузі законодавства Австрійської імперії, що позначається німецькомовним «*Strafgesetzgebung*», перекладається українською як «карне законодавство». Адже у німецькомовних складних термінах «*Strafrecht*» і «*Strafgesetzgebung*» одним із значень іменника «*die Strafe*» визнається покарання.

Система карного законодавства відзначалась своєю частковою кодифікованістю та включала назване Карне уложення 1803 року (*Strafgesetzbuch*), а також так звані «додаткові» (*Neben*) карні закони (*Gesetze strafrechtlichen*). Ці законодавчі акти вважались рівними за юридичною силою, а існування поряд з Карним уложенням 1803 року ще й «додаткових» карних законів пояснювалось виключно традиціями австрійського законодавства та специфікою його юридичної техніки² (коли, наприклад, у Карне уложення включались найбільш типові види тяжких та менш тяжких злочинів і проступків, а у зміст «додаткових» законів – їх нетипові, більш специфічні різновиди).

Карне уложення 1803 року – законодавчий акт, який був прийнятий 3 вересня 1803 року в результаті спроби кодифікувати карне законодавство австрійських зе-

¹ У Хельманн, П Головненков, А Рарог, Введение в уголовное право Федеративной Республики Германия Уголовное уложение (Уголовный кодекс) Федеративной Республики Германия: текст и научно-практич. Комментарий (Перспект 2010) 7–8.

² Г Фристер, Уголовное право Германии. Общая часть (5-е изд, Инфотропик Медиа 2013) 13

мель і був уведений у дію з 1804 року у всіх австрійських коронних землях. Це Уложення існувало в двох редакціях (у редакції 1803 року та у редакції 1852 року).

У першій редакції його офіційна повна назва подавалась як «Карне уложення про тяжкі злочини та тяжкі поліцейські проступки». У німецькомовній назві Уложення («*Strafgesetz über Verbrechen und schwere Polizey-Uibertretungen*») в редакції 1803 року для позначення караних діянь використовувалися: а) термін (слово) «*Verbrechen*» – тяжкі злочини; б) словосполучення «*Schweren Polizey-Uibertretungen*», що означало тяжкі поліцейські проступки. У своїй другій редакції 1852 року Уложення змінило свою офіційну назву, яка визначалась як «Карне уложення про тяжкі злочини, менш тяжкі злочини та проступки». У німецькомовній назві Уложення в цій редакції («*Strafgesetzbuch über Verbrechen, Vergehen und Uibertretungen*») для позначення тяжких злочинів використовувався термін «*Verbrechen*», менш тяжких злочинів – термін «*Vergehen*», а проступків – термін «*Uibertretungen*». У скороченому вигляді назва цього Уложення в його двох редакціях узагальнено визначалась як «Карне уложення 1803 року».

За своєю структурою австрійське Карне уложення 1803 року поділялося на дві частини. Перша частина містила два розділи: 1) перший називався «Про [поняття] тяжкого злочину та покарання за нього»; 2) другий мав назву «Про юридичну процедуру по тяжких злочинах».

Перший розділ, що присвячувався тяжким злочинам (нім. *Verbrechen*) і покаранням за їх вчинення (*Bestrafung*), включав положення про загальне поняття тяжкого злочину, його категорії (*Gattungen*), поняття покарання за вчинення тяжкого злочину, обтяжуючі обставини (*Beschwerenden Umständen*), пом'якшуючі обставини (*Milderungsumständen*) (§ § 1–51), а також виключення (*Erlöschung*) тяжкої злочинності діяння та покарання за нього (§ § 201–210).

У цьому розділі визначались також види тяжких злочинів. Їх визначення залежало від характеристики тяжкого злочину і пов'язувалось з різновидами діянь, які порушували громадський спокій, повстанням і бешкетами, діяльність громадської (публічної) влади, зловживанням владою, фальсифікацією громадських (публічних) кредитних цінних паперів, фальшивомонетництва, створенням релігійних перешкод (*Religionsstörung*), розпусними діяннями, вбивствами (*Morde*), побиттям (*Todtschlage*), тілесними ушкодженнями (*Körperlicher Verletzung*), витравлюванням (абортом) плоду, підміною дитини, двобоями (*Zweikämpfe*), підпалами, крадіжками, розтратами, грабежами, подвійний шлюб, наклеп, вчинення злочинцем пособництва (*Vorschube*) (§ § 52–200).

У другому розділі першої частини Уложення 1803 року визначались процесуальні положення, які стосувались тяжких злочинів.

Друга частина Уложення містила два розділи: 1) «Про [поняття] тяжких поліцейських проступків»; 2) «Про юридичну процедуру по тяжких поліцейських проступках».

У першому розділі визначалось поняття тяжких поліцейських проступків (*Schweren Polizey-Uibertretungen*), їх види, покарання за їх вчинення, а також виключення «тяжкої проступковості» діяння та покарання за нього. У цьому ж розділі визначались види тяжких поліцейських проступків, які пов'язувались з порушенням громадської безпеки та заходів застереження, що відносились до громадської безпеки, діяльності громадських установ, обов'язків громадської (публічної) посади, безпеки життя, здоров'я людини, особистої безпеки, безпеки, пов'язаної з повагою, громадської (публічної) моралі (§ § 37–160, 183–269). Окремі положення передбачали покарання за порушення тілесної безпеки людини та створення загрози цього (§ § 161–182).

Розмежовувались тяжкі злочини та тяжкі поліцейські проступки за вида-

ми покарань, що передбачались у разі їх вчинення. Так, діяння, за які встановлювались покарання у виді смертної кари шляхом повішання, а також тюремного ув'язнення на певний строк, вважались тяжкими злочинами. До тяжких поліцейських проступків відносились діяння, що тягли за собою покарання у виді грошових стягнень (штрафу), арешту строком до шести місяців, різноманітні тілесні покарання та покарання у виді заборони проживання у певній місцевості.

У другому розділі другої частини Уложення 1803 року містились процесуальні положення, які стосувались тяжких поліцейських проступків.

27 травня 1852 року Уложення 1803 року було перевидане у новій редакції. Його дія поширювалась лише на землі Австрії, до складу яких входила Галичина і Буковина.

У структурі Уложення у редакції 1852 року було запроваджено поділ на дві частини: перша частина містила положення про тяжкі злочини (*Verbrechen*) (§ § 1–232), а друга – про менш тяжкі злочини (*Vergehen*) та проступки (*Uibertretungen*) (§ § 233–532). Отже, в Уложенні у редакції 1852 року передбачені ним діяння поділялись на три види: тяжкі злочини, менш тяжкі злочини та проступки. Причому в окремих нормах Уложення у цій редакції менш тяжкі злочини та проступки охоплювались поняттям «злочинне діяння» (*Strafbare Handlungen*) (див. § 275.1).

Визначення поняття тяжкого злочину Уложення у редакції 1852 року не містило, але у першій частині («Про тяжкі злочини») відносило до його загальних ознак: а) так званий «злий намір» (*Böser Vorsatz*) особи, що вчиняла діяння (така особа іменувалась як «*Thäter*», тобто дослівно «діяч», «вчинювач») (§ 1); б) виникнення тяжкого злочину із злої волі винного (§ 4); в) спрямованість тяжкого злочину на охоронюване правовими

нормами благо; г) ступінь небезпечності тяжкого злочину пов'язувався із заподіяною шкодою, набагато більшою за шкоду від менш тяжких злочинів і проступків. Тому менш тяжкими злочинами і проступками визнавалися такі діяння, що не містили хоча б однієї з цих загальних ознак тяжкого злочину.

Приклад. У § 238 Уложення в редакції 1852 року наголошувалося, що менш тяжким злочином або проступком визнається діяння, вчинене всупереч його заборони у правових нормах, або невиконання дій, які особа повинна була виконати у зв'язку з приписами правових норм, навіть якщо не було ні злого наміру, ні шкоди чи втрат, як результату дії чи бездіяльності¹.

За вчинення тяжких злочинів передбачалось покарання у виді смертної кари (виконувалась шляхом повішання і розстрілу) або тюремного ув'язнення на певний строк (§ § 12–27), а за вчинення менш тяжких злочинів та проступків – покарання у виді грошового стягнення; знищення (стягнення) товарів, майна та обладнання; позбавлення прав і повноважень; арешту; тілесних покарань; вигнання з певного місця або із землі корони чи всіх коронних земель Австрійської імперії (§ 240).

Приклад. Відмінність між тюремним ув'язненням і арештом за Уложенням у редакції 1852 року полягала в тому, що перше пов'язувалося з такими несприятливими умовами відбування, як піст, тверде ліжко, одиночна камера, темниця, у той час як арешт передбачав позбавлення засудженого лише особистої волі, без обмеження його в харчуванні за власний кошт, заняття певними видами діяльності. У разі арешту засудженого позбавляли також таких пільг, як харчування за власний рахунок: його зобов'язували працювати, побачення з рідними йому надавали лише в присутності наглядача, а їх розмова підлягала контролю².

¹ М Шуп'яна, 'Поняття та види злочинів за Австрійським Кримінальним кодексом 1852 р.' (2013) 1 Часопис Київського університету права 75.

² І Бойко, Покарання на українських землях за кримінальним законодавством Австрії та Австро-Угорщини

Крім цього, в Уложенні у редакції 1852 року передбачались й інші види покарань (їх ще називають «додатковими»): конфіскація речей, що продавались, або конфіскація обладнання, за допомогою якого вчинялось каране діяння відповідного виду; вигнання; посилення покарання; передача під нагляд поліції; утримання у домі примусової праці; утримання у виправному домі¹.

У нормах цього Уложення в редакції від 1852 року вказувалось в яких випадках діяння особи є менш тяжким злочином, а в яких проступком конкретного виду.

Приклад. У § 493 Уложення в редакції 1852 року передбачалось, що у разі неправдивої обмови особи у вчиненні тяжкого чи менш тяжкого злочину або проступку, а так само розголошення сімейних таємниць чи висміювання чужих поглядів винний підлягав покаранню як за проступок, але якщо такі дії були вчинені з використанням друкованих видань, то винний підлягав покаранню як за менш тяжкий злочин².

Норми першої частини («Про тяжкі злочини») Уложення в редакції 1852 року визначали зміст «злого умислу», підстави його відсутності (коли особа, що вчиняла діяння, не усвідомлювала його; недосягнення нею 14-річного віку (покаранню підлягали особи, які досягли 14-річного віку; особи у віці до 10 років покаранню не підлягали, а у віці від 10 до 14 років – підлягали покаранню як за менш тяжкі злочини); коли особа захворіла внаслідок нещасного випадку, недбалості або неусвідомлення наслідків вчиненого діяння; коли діяння вчинялось внаслідок непереборного примусу або при виконанні справедливої самооборони (*Gerechter Nothwehr*) та ін. (підстави, що вказувались у § 2), співвинуватців (*Mitschuldige*) та співучасників (*Teilnehmer*) у вчиненні тяж-

кого злочину, покарань за його вчинення, загальні правила застосування обтяжуючих та пом'якшуючих обставин при призначенні покарання, переліки видів таких обставин. Крім цього, в Уложенні у редакції 1852 року визначались спеціальні категорії тяжких злочинів. Так, у § 57 вказувалось, що спеціальними категоріями тяжких злочинів злочинів вважаються: зрада, образа Величності та членів Імператорського Дому, порушення громадського спокою, повстання, бешкети, відкрите насильство, пов'язане з викраденням і вимаганням, вбивства, витравлювання плоду, підміна дитини, двобої, підпали, крадіжки, грабежі, шахрайства, наклеп та ін. Залежно від таких спеціальних категорій формувався зміст інших норм, які передбачали покарання за відповідні категорії тяжких злочинів.

Норми другої частини («Про менш тяжкі злочини та проступки») Уложення в редакції 1852 року передбачали характеристику менш тяжких злочинів і проступків, категорії покарань за їх вчинення, особливості застосування покарання до неповнолітніх. Особливо визначались спеціальні категорії менш тяжких злочинів та проступків. Зокрема, у § § 275.1–277.3 цього Уложення передбачались наступні категорії менш тяжких злочинів та проступків: 1) проти громадської безпеки (§ 275.1); 2) проти безпеки людини (§ 276.2); 3) проти громадської моралі (§ 277.3). Ці спеціальні категорії менш тяжких злочинів та проступків передбачались в інших нормах, що встановлювали відповідні покарання за їх вчинення.

Окремих процесуальних норм, на кшталт тих, що містились у редакції Уложення 1803 року, які б стосувались тяжких злочинів, менш тяжких злочинів і проступків, Уложення в редакції 1852 року не передбачало.

«Додаткові» карні закони (*Nebenstrafgesetze*) – законодавчі акти, які

(1772–1918 pp.) (2014) 59 Вісник Львівського університету 76.

¹ М Шуп'яна, Система додаткових покарань за австрійським кримінальним законодавством другої половини XIX ст. (2014) 59 Вісник Львівського університету 164.

² І Бойко, Покарання на українських землях за кримінальним законодавством Австрії та Австро-Угорщини (1772–1918 pp.) (2014) 59 Вісник Львівського університету 75.

(разом з австрійським Карним уложенням 1803 року) також входили у систему карного законодавства Австрійської імперії. Такі «додаткові» карні закони включали правові норми-дозволи і/або норми-заборони та утворювали так зване «додаткове» карне право (*Nebenstrafrecht*).

Взаємозв'язок (взаємодія) норм Карного уложення 1803 року та «додаткових» карних законів відзначався двостороннім характером. З одного боку, загальні положення (ті, що не стосувались визначення конкретних видів діянь та їх караності) Карного уложення поширювались на такі «додаткові» закони. З іншого боку, положення таких «додаткових» законів визначали специфічні різновиди караних діянь, що передбачались у Карному уложенні, та такі карані діяння, які цим Уложенням не передбачались (тобто додатково встановлювали види караних діянь, які в Карному уложенні прямо не закріплювались), а також встановлювали покарання за їх вчинення.

Наявність в системі карного законодавства (*Strafgesetzgebung*) Австрійської імперії Карного уложення 1803 року і так званих «додаткових» карних законів вказувала на часткову кодифікованість цієї галузі імперського законодавства.

«Додатковими» карними законами, що застосовувались на українських землях, вважались законодавчі акти, які називались «Імператорськими (*Kaiserliches*) Патентами (*Patent*)» та видавались австрійським імператором (*Kaiser*). Патенти не були кодифікованими актами.

Імператорські Патенти, приписи яких мали характер карних законів (*Strafgesetz*), залежно від особливостей їх застосування на українських землях в складі Австрійської імперії, були «представлені» як такі, що:

а) поширювались на всю територію Австрійської імперії, у тому числі на українські землі;

Приклад. На всі землі австрійської корони (*Kronländern*) поширювався Імператорський Патент від 17 січня 1850 року, згідно з яким відбувалось пом'якшення (*Milderung*) діючих у той час положень карних законів про тяжкі злочини (*Verbrechen*) та тяжкі поліцейські проступки (*Schweren Polizey-Uibertretungen*). Офіційно оголошений цей Патент був 11 лютого 1850 року. Наприклад, ст. 1 цього Патенту визнавались неефективними покарання, пов'язані з примусовими громадськими роботами (*Offentlichen Arbeit*), у зв'язку з чим їх взагалі заборонялось призначати у майбутньому¹.

б) поширювались лише на такі українські землі.

Приклад (1). Типовим прикладом таких законодавчих актів можна вважати Імператорський Патент від 17 червня 1797 року для Західної Галичини, який застосовувався у Галичині як «карний закон» (тому в літературі його обґрунтовано називають «Карний закон для Західної Галичини» та навіть «Західно-галицьке Карне уложення»²). У подальшому його положення використовувались для кодифікації австрійського карного законодавства. Як і в Карному уложенні 1803 року, положення цього Патенту поділялися на дві частини: перша частина «Про тяжкі злочини [*Verbrechen*] та покарання», а друга – «Про юридичну процедуру по тяжких злочинах». Складався Патент з 568 параграфів. Проте, на відміну від Карного уложення 1803 року, цей Патент не включав так званих «політичних тяжких злочинів» (*Politischen Verbrechen*) та поліцейських проступків (*Polizey-Uibertretungen*) і покарань за їх вчинення. Смертна кара передбачалась за вчинення не лише державної зради,

¹ P Kaiserliches, Womit mehrere Milderungen der bestehenden Strafgesetze über Verbrechen und schwere Polizei-Uebertretungen angeordnet und vom Tage der Kundmachung angefangen in Wirksamkeit gesetzt werden [Fund stelle 24] Ausgegeben und Versendet am 11. Februar 1850. [Gesetz] 284

² Die Strafgesetzgebung Der Gegenwart in Rechtsvergleichender Darstellung [von Dr. Franz von Liszt]. – Herausgegeben von der Internationalen kriminalistischen vereinigung. I. Band: Das Strafrecht der staaten Europas [Zur einfuehrung. Ruckblick und zukunftsplane von Dr. Franz von Liszt] (Berlin 1894) 121.

але й певних видів убивств (наприклад, вбивство на замовлення (*Bestellter*), вбивство батьків (*Elternmord*), вбивство при вчиненні розбою (*Raubmord*) та ін.)¹.

Приклад (2). Іншим прикладом є Імператорський Патент від 13 лютого 1797 року для Західної Галичини, який у Галичині застосовувався як «цивільне уложення» (в літературі його називають «Західногалицьким Цивільним уложенням» – «*Bürgerliches Gesetzbuch für Westgalizien*», а також «Західногалицьким Уложенням» – «*Westgalizisches Gesetzbuch*»²). Окремі норми цього Уложення присвячувались караності певних діянь, що вчинялись у сфері цивільних, трудових, шлюбних, спадкових та ін. відносин. Так, у § 299 шостої глави (*Hauptstück*) частини I цього Патенту імператор, звертаючись до караності порушень громадського порядку, вказував Карному суду (*Strafgericht*) на необхідність призначення більш суворих (*schärfer*) тілесних покарань (*Züchtigung*) за менш тяжкі злочини (*Vergehen*), а також призначення покарання у виді штрафу за вчинені тяжкі злочини (*Verbrechen*). У § 101 третьої глави частини I Патенту визначалась караність приховування подружжям задалегідь відомих йому обставин, що перешкождали вступу в шлюб. У § 64 другої глави частини II роз'яснювалось, що право володіння (*Besitzes*) включає також право на його захист, а також на захист від протиправного насильства (*Gewalt abzutreiben*) у випадках, коли судова допомога (*richterliche Hülfe*) не буде своєчасною. При цьому Карний суд має забезпечити покарання за грубе засто-

сування насильства (*Gewalthätigkeiten*). У § 128 четвертої глави частини II Патенту роз'яснювалися особливості караності протиправних діянь, пов'язаних з приховуванням знайденого, а § 157 п'ятої глави частини II – караності за заподіяння збитків у результаті недобросовісного володіння. У § 452 тринадцятої глави частини III наклеп визнавався тяжким злочином, який Карним законом (*Strafgesetzes*) карається як тяжкий злочин (*Verbrechen*). Окремі положення цього Патенту враховували певні кримінально-правові явища у змісті інших відносин (цивільних, цивільно-процесуальних та ін.). Наприклад, згідно з § 388 одинадцятої глави частини II Патенту засуджений за обман (*Trügen*) або за корисливі (*Gewinnsucht*) діяння не міг бути свідком заповіту (так званої «останньої волі» особи)³.

Приклад (3). Одним із таких законодавчих актів був «Імператорський Патент» від 20 квітня 1854 року, яким регламентувалось застосування покарань у Галичині. Види таких покарань Патент визначав, як: арешт, грошове стягнення та побиття палками⁴. Незважаючи на те, що австрійською поправкою до карного закону (*Strafgesetznovelle*) від 15 листопада 1867 року скасовувались тілесні покарання, проте на Галичину дія цієї поправки не поширювалась. В її межах продовжував застосовуватися названий Патент від 20 квітня 1854 року, що передбачав застосування такого тілесного покарання, як побиття палками.

Продовження статті дивіться у наступному номері.

¹ Ibid. 121–122.

² Bürgerliches Gesetzbuch für Gallizien. Erster Theil. Wien: Gedruckt bey Joseph Hraschanzky, k.k. deutsch- und hebräischen Hofbuchdrucker und Buchhändler (1797) III–IV 120.

³ Bürgerliches Gesetzbuch für Gallizien. Erster Theil. Wien: Gedruckt bey Joseph Hraschanzky, k.k. deutsch- und hebräischen Hofbuchdrucker und Buchhändler, 1797) 1–102; Bürgerliches Gesetzbuch für Gallizien. Zweiter Theil. Wien: Gedruckt bey Joseph Hraschanzky, k.k. deutsch- und hebräischen Hofbuchdrucker und Buchhändler (1797) 3–246; Bürgerliches Gesetzbuch für Gallizien. Dritter Theil. Wien: Gedruckt bey Joseph Hraschanzky, k.k. deutsch- und hebräischen Hofbuchdrucker und Buchhändler (1797) 9–252.

⁴ Про цей Патент див.: В Кульчицький, Державний лад і право в Галичині (в другій половині XIX – на початку XX ст.) (Львів 1966) 60; Н Худоба, 'Кодифікація австрійського права та особливості її застосування у Галичині' (1772–1918 pp.) (2009) 20 (59) Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського 297; І Бойко, 'Покарання на українських землях за кримінальним законодавством Австрії та Австро-Угорщини' (1772–1918 pp.) (2014) 59 Вісник Львівського університету 77.

REFERENCE LIST

BIBLIOGRAPHY

BOOKS

1. Helmann U, Golovnenkov P, A Rarog, Vvedenie v ugolovnoe pravo Federativnoj Respubliki Germaniya [Rarog Introduction to the Criminal Law of the Federal Republic of Germany] (Prospekt 2010) 280 (In English).
2. Frister G, Ugolovnoe pravo Germanii. Obshaya chast [The criminal law of Germany. A common part] (Infotropik Media 2013) 712 (In English).
3. Kaiserliches P, Womit mehrere Milderungen der bestehenden Strafgesetze über Verbrechen und schwere Polizei-Uebertretungen angeordnet und vom Tage der Kundmachung angefangen in Wirksamkeit gesetzt werden [Fund stelle 24] 1850284 (in Germany).
4. Die Strafgesetzgebung Der Gegenwart in Rechtsvergleichender Darstellung [von Dr. Franz von Liszt]. Herausgegeben von der Internationalen kriminalistischen vereinigung. I. Band: Das Strafrecht der staaten Europas [Zur einföhrung. Ruckblick und zukunftsplane von Dr. Franz von Liszt] (Berlin: Verlag von Otto Liebmann, Buchhandlung für rechts- und staatswissenschaften, 1894) 121 (in Germany).
5. Bürgerliches Gesetzbuch für Gallizien. Erster Theil. Wien: Gedruckt bey Joseph Hraschanzky, k.k. deutsch- und hebräischen Hofbuchdrucker und Buchhändler (1797) 246 (in Germany).
6. Bürgerliches Gesetzbuch für Gallizien. Dritter Theil. Wien: Gedruckt bey Joseph Hraschanzky, k.k. deutsch- und hebräischen Hofbuchdrucker und Buchhändler (1797) 252 (in Germany).
7. Kulchytsky V S, Derzhavnyi lad i pravo v Halychyni (v druhii polovyni XIX – na pochatku XX st.) [State system and law in Galicia (in the second half of the nineteenth and early twentieth centuries)] (Lviv 1966) 68 (In English).

ARTICLE

8. Shup'yana M Yu, 'Ponyattya ta vidi zlochyniv za Avstrijskim Kriminalnim kodeksom 1852 r.' [Understand that there are wicked for the Austrian Criminal Code of 1852 p.] (2013) 1 Chasopis Kiyivskogo universitetu prava 74–77 (In English).
9. Bojko I, 'Pokarannya na ukrayinskih zemlyah za kriminalnim zakonodavstvom Avstriyi ta Avstro-Ugorshini (1772–1918 rr.)' [Pokarannya in the Ukrainian lands for the criminality of Austria and Austria-Ugorshchina (1772–1918)] (2014) 59 Visnik Lvivskogo universitetu 71–79 (In English).
10. Khudoba N V, 'Kodyfikatsiia avstriiskoho prava ta osoblyvosti yii zastosuvannia u Halychyni (1772–1918 rr.)' [The codification of Austrian law and the peculiarities of its application in Galicia (1772–1918)] (2009) 20 (59)-2 Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu im. V.I. Vernadskoho 295–299 (In English).

Berzin P. Sources of the penal legislation of the Austrian and Austro-Hungarian empires that were used in Ukrainian lands

The article is devoted to the review of legislative acts of the Austrian Empire and the Austro-Hungarian Empire, which were used on Ukrainian lands in different periods of statehood. The author analyzes the most important law provisions for the modern criminal legislation of Ukraine. Legislative acts are divided into two groups in the article. The first group includes those that are basic and form the so-called «basic penal law», and the second – additional legislative acts included in the «additional penal law».

The purpose of this article is to systematically present the legal constructions used in the legislative acts of the Austrian Empire and the Austro-Hungarian Empire as sources of criminal law.

The legal constructions referred to above relate to various institutions of the criminal law of the Austrian Empire and the Austro-Hungarian Empire: a crime, an offense, a criminal responsibility, a criminal offender, complicity in a crime, etc. Substantiated that the content of these legal structures affected the structure of these laws as sources of criminal law. Taking into account such specificity, the article draws attention to the structure of the Austrian Penal Code of 1803 and the structure of this act in the wording of 1852. In particular, it is determined that Code in the edition of 1852 divided the acts into three types: grave crimes, less serious crimes and offenses. In its separate norms, less serious crimes and offenses were covered by the notion of «criminal act».

The article explains that in the criminal law system of the Austrian Empire and the Austro-Hungarian Empire there were «additional criminal laws». The provisions of such «additional» laws were determined by the specific types of punitive acts envisaged in the Penal Code, and such punishable acts that were not provided for by this Code (that is, additional types of punitive acts that were not directly entrenched in the Penal Code), and imposed penalties for their commission. «Additional» criminal laws that were applied in the Ukrainian lands were considered acts of the so-called «Imperial Patents» and were issued by the Austrian emperor. Patents were not codified acts.

The article also describes the peculiarities of the criminal law systems of the Austrian Empire and the Kingdom of Hungary, as well as the content of the provisions of the legislative acts of the Austrian empire and the Kingdom of Hungary criminal law systems. The main differences between the criminal law systems of the Austrian Empire and the Kingdom of Hungary are determined. The analysis of the Criminal Code on Heavy and Lesser Crimes, adopted in 1878, and some of the Hungarian legislation adopted in the Kingdom of Hungary, which were considered «additional» criminal laws and applied to Ukrainian lands, were analyzed. Such «additional» laws have not been subject to codification.

The penal law system was marked by its partial codification and included the named Penal Act of 1803, as well as the so-called «extra» penal laws. These legislative acts were considered to be equal in legal force, and the existence along with the Penal Code of 1803, as well as the «additional» penal laws, was due solely to the traditions of Austrian law and the specifics of its legal technique. The Penal Act of 1803 was a legislative act adopted on September 3, 1803, as a result of an attempt to codify the penal law of the Austrian lands and was put into effect in 1804 in all the Austrian crown lands. This Code exists in two editions (in the wording of 1803 and in the wording of 1852). «Additional» penal laws (Nebenstrafgesetze) – Legislation, which (together with the Austrian Code of Penal Procedure, 1803) also included in the Austrian Empire Penal Legislation System. Such «additional» penal laws included legal norms, permissions and / or prohibition rules and formed the so-called «extra» penal law (Nebenstrafrecht). The interconnection (interaction) of the norms of the Penal Code of 1803 and the «additional» penal laws was marked by a bilateral character. The provisions of such «additional» laws were determined by the specific types of punitive acts envisaged in the Penal Code, and such punishable acts that were not provided for by this Code (that is, additional types of punitive acts that were not directly entrenched in the Penal Code), as well as penalties for their commission.

Keywords: *criminal law, punishment, Austrian empire, Kingdom of Hungary, Austro-Hungarian Empire, act, codification.*

Стаття надійшла до редакції журналу 20.02.2018.